

تأثیر عملکرد آموزش در فضای مجازی در تعاملات یادهی و یادگیری

مهر انگیز باقرزاده همایی*

چکیده

پژوهش ارائه شده باهدف شناخت و تشخیص نقش فضای مجازی در تعاملات آموزشی انجام شده است. در سؤال‌های اصلی پژوهش بیان شده است: ویژگی‌های مثبت و منفی استفاده از این فناوری چه چیزهایی است و چه راه کارهایی برای روبه رو شدن با چهار چوب و ابعاد منفی این پدیده وجود دارد؟ و کارکردهای شبکه‌های اجتماعی مجازی در حوزه آموزش چه چیزهایی می‌باشد؟ در نهایت اینگونه نتیجه‌گیری شد که: با شناخت، رعایت و کنترل جوانب چهار چوب و ابعاد ناظر بر این پدیده، افراد می‌توانند با حضور در این فضا کیفیت آموزشی خود را بهبود دهند. البته چنانچه این ابعاد و چهار چوب درست اجرا و رعایت نشوند، این پدیده مهم نتیجه‌ی درستی بر تعاملات آموزشی یادهی و یادگیری نخواهد داشت و نتیجه‌ی معکوسی بر تعاملات یاد دهنده و یاد گیرنده خواهد گذاشت.

کلید واژه‌ها: شبکه‌های اجتماعی مجازی، رسانه‌های نو و جدید، نهاد خانواده.

بیان مسئله

در کشور ما دیدگاه‌های مثبتی نسبت به مدرسه و آموزش و پرورش وجود دارد که آن را یکی از بهترین مکان‌ها برای زندگی تحصیلی افراد می‌دانند اندیشه‌هایی نیز برای پایداری و تکامل آن ارائه

* لیسانس آموزش ابتدایی و فرهنگی آموزش و پرورش ناحیه یک بندرعباس، دبستان دخترانه شاهد شهید حسین

Bagherzadeh.h.mehr@yahoo.com

الله پرست

تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۵/۱۶

تاریخ دریافت: ۹۹/۰۲/۲۳

داده‌اند. بدیهی است که این نگرش مثبت امری مطلوب می‌باشد. با گسترش دنیای اینترنتی و فضای مجازی و افزایش صفحات وب، ایجاد شدن پست الکترونیکی و... می‌توان دریچه‌ای نوین به سمت آموزش جدیدتر را برای فراگیران باز کرد تا بتوانند با فناوری‌های جدید و نوواطلاعات محیط مجازی آشنا شده و به سمت استفاده بهتر از آن پیش بروند. تحقیقات نشان داده که این تغییرات و دگرگونی‌ها تحت تأثیر شرایط اجتماعی و محیطی بوده است (اعزازی، ۱۳۷۲). مطالعات مقدماتی و ادبیات موجود حاکی از آن می‌باشد که رابط‌های بین استفاده از اینترنت و شیوه‌های جدید آموزشی و تعاملات آموزشی وجود دارد (کفاشی، ۱۳۸۸). رابطه میان آموزش مجازی و تغییرات مربوط به سبک تعاملات آموزشی به عنوان یک پرسش جدی برای پژوهشگران عرصه آموزش و ارتباطات بیان شده است. دنیای مجازی گونه‌هایی از ارتباطات اجتماعی هستند که بیشترین شباهت را به جامعه انسانی ما دارند و به فرد امکان برقراری ارتباط با شمار زیادی از افراد دیگر، فارغ از محدودیت‌های زمانی، مکانی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی را می‌دهند (اکبری تبار، ۱۳۹۲). تاکنون تحقیقات بسیار زیادی در زمینه استفاده از فضای مجازی و تأثیر آن بر ابعاد مختلف زندگی از جمله آموزش صورت پذیرفته است، ورود فناوری و وسایل ارتباط جمعی در آموزش، آموزش سنتی و تعاملات آموزشی را تحت تأثیر قرار داده و سبب شده تا شاهد تغییراتی در فرایند آموزش نسل جدید باشیم. از آنجاکه نهاد آموزش و پرورش اصلی‌ترین و یکی از مهمترین نهاد یا واحد یادگیری و یاددهی بوده و هدف کلی آن رشد و تکامل آموزشی و انسانی فرد است، مطالعه راه‌های حفظ و سلامت آن نیز ضروری می‌باشد. حال سؤالاتی که با توجه به این موضوعها مطرح می‌شود، این است: آیا استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در آموزش سبب دوام و افزایش تعاملات یاددهنده و یادگیرنده می‌شود؟ یا برعکس سبب دوری افراد از یکدیگر و سست شدن پیوندهای آموزشی و سردی این روابط می‌شود؟ ویژگی‌های مثبت و منفی استفاده از این فناوری چه چیزهایی است؟ و کدام یک بر دیگری برتری دارد و چه راهکارهایی برای مقابله با ابعاد منفی این پدیده وجود دارد، و درنهایت، کارکردهای شبکه‌های اجتماعی مجازی در حوزه آموزش کدامند؟ و این شبکه تا چه اندازه در یاددهی و یادگیری فراگیران تأثیر مثبت دارند؟

تحلیل یافته‌ها

شبکه‌ای و اینترنتی است و امکان جدید کردن، ذخیره، بازیابی اطلاعات و مشارکت و آموزش دسته جمعی افراد را از راه دور عملی می‌سازد. آموزش از راه دور برای اولین بار در قرن ۱۹ به عنوان تحصیلات مکاتبه‌ای بصورت سنتی و دستی مطرح شد و به دنبال آن اینترنت بوجود آمد و تا حدودی فضای مجازی جایگاه خاصی در زندگی افراد پیدا کرد.

آموزش شامل چهار عنصر می‌باشد

- ۱- شیوه یا عمل آموختن و تعلیم دادن که کارایی را به شیوه خاصی بالا ببرد این عمل یا این هدف لزوماً با ارزیابی مشخص و در اهداف آموزشی منعکس می‌شود
 - ۲- طرحی که هدف‌ها و روش‌های آموزشی را به بهترین شیوه با نیازهای یادگیری یکسان کند و به همان میزان با راهبرد اندازه‌گیری که تأثیرگذاری آموزش را به آزمایش می‌گذارد نیز سازگار باشد و تأثیر عمل کرد آن در یادگیری برای یادگیرنده داشته باشد.
 - ۳- ابزارهایی که به وسیله‌ی آنها می‌توان آموزش توسط آنها به فراگیر انتقال داد مانند کلاس درس و انواع مختلفی از فناوری‌های اطلاعاتی آموزشی در محیط مجازی
 - ۴- ارزشیابی یا قابلیت ارائه مدرک
- مراحل تحول در یادگیری الکترونیکی:
- از آموزش تا عملکرد (خروجی مثبت کار)
 - از مستندات کاغذی به مستندات الکترونیکی در هر محدوده‌ی زمانی
 - از امکانات فیزیکی دستی به امکانات شبکه‌ای اینترنتی و فضای مجازی
 - انتقال از زمان دوره‌ای به زمان واقعی (گذر از دنیای فعلی به دنیای دیجیتالی)

خصوصیات و شیوه‌ی آموزش

- ۱- تمرکز بر نتیجه‌ای خاص از یادگیری برای فراگیر
- ۲- تعیین اهداف توسط طراحان آموزشی و یاد دهنده

۳- ازباز آموزی، تمرین و بازخورد ذهنی یک عملکرد

انواع دسترسی به یادگیری

- ۱- دسترسی فنی: داشتن زیربنایی برای رسیدن به اطلاعات نو
- ۲- قدرت بخشی: داشتن اختیار و اجازه تا اطلاعات را بازیابی و استفاده کنیم.
- ۳- قابلیت انعطاف: خود را در موقعیت یادگیری قرار دادن
- ۴- زمان: قابلیت وقت گذاری برای کسب، مرور، جذب و یادگیری اطلاعات

مزایای یادگیری الکترونیکی

مزایای یادهی و یادگیری

- جهانی است و قابلیت توسعه دارد
- افزایش قدرت پاسخگویی
- محتوای پیام به روز تر و قابل اعتمادتر است
- کاهش هزینه
- مکان خدمات رسانی دائمی و با ارزش برای مشتری را به همراه دارد

پایه و اساس راهبردهای آموزش الکترونیکی:

راهبرد آموزشی و در محیط مجازی (آموزش در خطوط آنلاین اینترنت)
راهبرد اطلاعات (مدیریت دانش) یعنی: وقتی اطلاعات به روزتر آموزش بهتری اتفاق می افتد

تعریف فناوری انتقال همزمان در آموزش:

استفاده‌ی بهینه از شیوه‌های نوین یادگیری هم از طریق روش کلاسی حضوری و هم طراحی وبلاگ، سایت، ایمیل و غیره برای یادگیری در اینترنت و ویدئو کنفرانس و وینار استفاده‌های موجود در فناوری انتقال همزمان:

۱- آموزش سریع فرایندها یا کاربردها

۲- فناوری مدیریت یادگیری

این فناوری مدیریت یادگیری را به افراد آموزش می‌دهد سیستم‌های همزمان می‌توانند برای هماهنگی و مدیریت تجربیات در یادگیری استفاده شوند و به اندازه کافی قادرند ابعادی ایجاد کنند تا اطمینان ایجاد کنند که یادگیرندگان به موقع در کلاس حاضر شوند و به شرکت کردن در کلاس ادامه دهند و آموزش در اسرع وقت انجام گیرد

تعریف فناوری انتقال همزمان در آموزش:

بهره‌گیری از شیوه‌های نوین یادگیری هم از طریق روش کلاسی حضوری و هم طراحی وبلاگ، سایت، ایمیل و غیره برای یادگیری در اینترنت و ویدئو کنفرانس..

استفاده‌های موجود در فناوری انتقال همزمان:

۱- آموزش سریع فرایندها یا کاربردها

۲- فناوری مدیریت یادگیری

این فناوری مدیریت یادگیری را به افراد آموزش می‌دهد سیستم‌های همزمان می‌توانند برای هماهنگی و مدیریت تجربیات در یادگیری استفاده شوند و به اندازه کافی قادرند ساختاری ایجاد کنند تا این اطمینان حاصل شود که یادگیرندگان به موقع در کلاس حاضر شوند و به شرکت کردن در کلاس ادامه دهند.

ارائه مقالات به صورت زنده، جدول بندی کوتاه مسائل همزمان موضوعات را معرفی می‌کند و مربی وظیفه یادگیرندگان را معین می‌کند بیشتر یادگیری‌های واقعی به صورت ناهمزمان از طریق کتاب‌ها و مجلات صورت می‌گیرد.

۳- ساخت اجتماع

فناوری می‌تواند برای تقویت اجتماعات و کارهای عملی استفاده شود بخصوص بعد از اینکه آموزش رسمی تمام شود ارائه مقالات بصورت جلسات گروهی و اجتماعی مطرح است البته شرکت کردن افراد در اجتماع بر خط اسان تر از شیوه‌های دیگر است مثل ملاقات‌های روبه رو.

۴- کنفرانس بر خط

فناوری همزمان می‌تواند جلسات افرادی را که به خاطر فاصله از هم جدا شده‌اند را تسهیل کند تعداد کنفرانس‌های سستی را افزایش دهد در حدی که قابلیت‌هایی مثل ترکیب صدا، گرافیک و امکانات صوتی و تصویری زنده است.

۵- انتقال غنی رسانه ای

این فناوری همان روش فیلم متحرک و اسلاید است.

استانداردها در یادگیری الکترونیکی:

منظور نشانه گذاری کردن هر بخش اصلی یک محصول یادگیری الکترونیکی با ویژگی‌های مربوط به آن است تا آن محصول بطور جهانی تشخیص پذیر باشد. به زبانی ساده خروجی مثبت سیستم یادگیری الکترونیکی با استفاده از یک الگوی استاندارد موفقیت آمیز سازمان‌های زیادی وجود دارند که روی توسعه استانداردهای یادگیری الکترونیکی بسیار موفق بوده‌اند.

۱- IIMS- پروژه‌های سامانه‌های مدیریت آموزشی

تمرکز بر توسعه سیستم‌های آموزشی جهانی است و در کنار این بحث به محیط‌های آنلاین یادگیری الکترونیکی اشاره دارد.

۲- ADL: یادگیری توزیع شده پیشرفته www.imsproject.org

این گروه همان موسسات آموزشی دولتی است که این سیستم بیشتر در دانشگاه‌ها و کالج‌ها و ادارات دولتی کشورهای توسعه یافته رواج دارد.

۱- کمیته آموزشی مبتنی بر کامپیوتر مربوط به خطوط هوایی: www.adlnet.com AIC

Aicc همان ایجاد یک سری استانداردها برای صنعت خطوط هوایی با فرایند سیگنال یابی فیبرهای نوری بسیار شرفته است و اولین موسسه ای است که در دنیا موضوع استاندارد سازی یادگیری الکترونیکی را ترویج داده است. www.aicc.org

نتیجه گیری و پیشنهادها

بسیاری از تحقیقات موجود بازگویی این هستند که شبکه‌های اجتماعی مجازی در بسیاری از موارد سبب افزایش سطح یادگیری شده است. پیشنهاد می‌شود نهادهای آموزشی با رعایت نکاتی که در این تحقیق به آن اشاره شد، فعالیت در فضای آموزشی در جهت حفظ تعاملات سنتی همزمان با رشد استفاده از فضای مجازی برای آموزش باشد. همچنین حضور در این فضا میتواند فرصت‌های برابر برقراری روابط اجتماعی و آموزشی را به شیوه کنترل‌شده برای دانش آموزان گسترش دهد. البته همانگونه که اشاره شد، گسترش روابط آموزشی مجازی به هر وسیله‌ای که باشد، میتواند جنبه‌های مثبت و مفیدی داشته باشد که سیستم آموزشی باید به آن توجه کنند. افزون بر این، بر اساس فرضیه جبران اجتماعی، استفاده از این شبکه‌ها سبب کاهش افسردگی در افرادی می‌شود که دارای فقر ارتباطات اجتماعی هستند و این ویژگی مهمی است که باید به آن توجه شود. با توجه به نفوذ گسترده اینترنت در سراسر کشور و بسترسازی دستگاه‌ها برای استفاده عموم مردم از شبکه جهانی و داخلی اینترنت (اینترنت ملی) پیشنهاد می‌شود برای تحقیقات آتی موضوع این پژوهش در جوامع روستایی و مناطقی که نشانه‌های یک کلانشهر و شهر صنعتی را کمتر دارند، بررسی شوند.

منابع و مآخذ

- اسمیت، آنتونی، (۱۳۶۹)، ژئوپلیتیک اطلاعات، ترجمه فریدون شیروانی. تهران: نشر خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران.
- احمد نیا، شیرین، بررسی تأثیر جامعه شناختی شبکه‌های اجتماعی در خانواده، http://www.civilica.com/Paper-CESN01-CESN01_016=C.html ■

- اعزازی، ش، (۶۷۳۱)، جامعه‌شناسی خانواده: با تأکید بر نقش، ساختار و کارکرد خانواده در دوران معاصر، انتشارات روشنگران و مطالعات زنان، کتاب درسی دانشگاهی در ایران.
- اکبری تبار، ع هزار جریبی (۰۹۳۱)، مطالع‌های در باب تأثیرات شبکه‌های اجتماعی مجازی بر سبک زندگی و اوقات فراغت جوانان. (صفحات ۱۱-۱۷).
- اکبری تبار، ع، (۱۹۳۱)، مطالعه شبکه‌های اجتماعی مجازی: مطالعه موردی شبکه‌های دوره و یو ۲۴. پایان‌نامه کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی در دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی دکتر علی ساعی.
- بات، الیزابت، (۱۳۷۳)، نقش‌های زن‌شویی و شبکه‌های اجتماعی، ترجمه حسن پویان. تهران: چاپخش.
- <http://www.iranvij.ir> ۴۷۸۷۴۷. بد و خوب شبکه‌های اجتماعی را بدانیم - جنکینز، ریچارد. هویت اجتماعی، ترجمه تورج یاراحمدی. تهران: نشر شیرازه.
- <http://profdoc.um.ac.ir/articles/a/1035619.pdf>. چرخ زرین، صادقی، نوغانی. تأثیر فیسبوک بر کاهش سرمایه پیوندی
- - حسن پویان (مترجم)، افشین خاکباز (مترجم)، کیان تاجبخش. سرمایه اجتماعی: اعتماد، دموکراسی و توسعه شیرازه، ۱۳۸۹.
- حکیمی، رویا. نقش شبکه‌های اجتماعی بر هویت. (مطالعه‌های موردی روی فیس بوک و کاربران کرد). دانشگاه تهران: [http:](http://)
- [//gmj.ut.ac.ir/Attachments/201282693650959.pdf](http://gmj.ut.ac.ir/Attachments/201282693650959.pdf)
- حیدری و شاوردی، تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر همگرایی و واگرایی قومی.
- دستجردی، صیادی، رابطه استفاده از شبکه‌های اجتماعی اینترنتی و اعتیاد
- http://www.sid.ir/fa/VEWSSID/J_pdf/47613912603.pdf.
- ریتزر، ج نظریه‌های جامعه‌شناسی در دوران معاصر (ترجمه محسن ثلاثی) تهران: انتشارات علمی.
- رضائیان، علی (۹۷۳۱). مدیریت رفتار سازمانی، تهران: سمت، ۱۳۷۹، اول، ص ۱۰۴.

- کاستلز، مانوئل عصر اطلاعات. ترجمه احد علیقلیان. تهران: انتشارات طرح نو.
- میرزایی خ ۱۳۴۴ پژوهش، پژوهشگری و پژوهشنامهنویسی تهران: جامعه شناسان.
- میرمحمد صادقی، م ۱۳۶۳ تحلیل شبکه‌های اجتماعی مجازی با nodexl تهران: کیان رایانه
- نقیب السادات، سیدرضا. مدیریت خانواده در برخورد با شبکه‌های اجتماعی
- <http://khabarfarsi.com/n/2182284>
- نمکدوست، حسن (۱۳۹۱). تاریخ اجتماعی رسانه‌ها، از گوتنبرگ تا اینترنت.
- الوانی، سید مهدی (۶۸۳۱). مدیریت عمومی، تهران: نی، ۶۸۳۱، چاپ سیام، ص ۱۵۷.
- وبستر، فرانک (۳۸۳۱). نظریه‌های جامعه اطلاعاتی، ترجمه اسماعیل قدیمی، چاپ دوم، نشر آگه.
- http://en.wikipedia.org/wiki/L._J._Hanifan ، هانی فان، ویکیپدیا – آنلاین
- Heiydari S, Salahshorian A, Rafie F, Hoseini F. Correlation of perceived social support and size of social network with quality of life dimension in cancer patients. KAUMS Journal (FEYZ). [Research]. ۲۰۰۸;۱۲(۲): ۱۵-۲۲.
- [In Persian]
- Eng PM, Rimm EB, Fitzmaurice G, Kawachi I. Social ties and change in social ties in relation to subsequent total and cause-specific mortality and coronary heart disease incidence in men. American Journal of Epidemiology. ۲۰۰۲;۱۵۵(۸): ۷۰۰-۹.
- Foley M. W. and B. Edwards (۱۹۹۷). "Escape from politics? Social theory and the social capital debate. " American Behavioral Scientist ۴۰(۵): ۵۵۰-۵۶۱.
- Galea S, Nandi A, Vlahov D. The social epidemiology of substance use. Epidemiologic reviews. ۲۰۰۴;۲۶(۱): ۳۶-۵۲.
- -<http://anthropology.ir> – <http://newsroom.fb.com/>

- [The presented research has been conducted with the aim of recognizing and recognizing the role of cyberspace in educational interactions. The main questions of the research are: What are the positive and negative features of using this technology and what are the solutions for it?]
- [ذاکری گورزانگی مقاله بندر: ۱۹:۵۱، ۲۶/۴/۱۳۹۹]
- And what are the functions of virtual social networks in the field of education? Finally, it was concluded that: by recognizing, observing and controlling the aspects of the framework and dimensions of this phenomenon, individuals can participate in this Phenomenon, people can improve their educational quality by being in this space. Of course, if these dimensions and framework are not properly implemented and observed ,
- This important phenomenon will not have the right effect on teaching-learning interactions and will have the opposite effect on teaching-learning interactions .